

Svar på Anna Manells (L) interpellation om elever som försvinner, utsätts för tvångsgifte eller könsstympling.

Det är mycket angelägna frågor som Anna Manell (L) ställer. Jag har bett att få svara på frågorna i kommunstyrelsens ordförandes ställe eftersom jag tycker att vi borde prioritera dessa frågor mycket högt, och för att jag är bekymrad att vi gör för lite.

Hur många elever rör det sig om som försvunnit, utsatts för tvångsgifte eller könsstympling sedan 2014 i vår kommun?

På grund av sekretess går det inte att svara på frågan.

En anonymiserad enkät går nu ut till åk 9 och ska utgöra grunden för en kartläggning i samverkan med TRIS och Länsstyrelsen som syftar till att få reda på hur många unga som utsätts för hedersförtryck.

Vad gäller registrering av misstänkt frånvaro till följd av tvångsgifte så registreras inte orsaken till detta i skolpliktsärenden. Antagningsenheten är tydliga med att detta är av sekretessskäl. Men eftersom detta inte registreras är det viktigt att vid varje misstanke som Antagningsenheten gör, som bevakar skolplikten, att det finns en fara eller oro för ett barn, så görs en orosanmälan till Socialtjänsten. De utreder ärendet ytterligare och dess orsaker. I de fall där det varit en fråga om heder och/eller könsstympling som socialtjänsten hanterat har barnet sekretessmarkerats.

Hur arbetar majoriteten med det förebyggande och akuta arbetet i den här frågan?

Vi har avsatt mer pengar till området och ålagt socialnämnden att komma med konkreta åtgärder. Förstärkning kommer ske på tjänstemannasidan både våld i nära relationer och hedersrelaterat våld. Kommunen ska arbeta mer operativt. Vi har också en rad specialisthandläggare och ett barnteam som kan hjälpa i individärenden. TRIS och nationella stödlinjerna är också till stor hjälp.

Kartläggningen som nämns ovan blir också ett viktigt steg i ett mer långsiktigt arbete.

Finns rutiner på plats för alla verksamheter när det gäller barn och unga som misstänks ligga i farozonen för tas utomlands för tvångsgifte eller könsstympling? Finns rutiner och handlingsplaner för akuta och förebyggande händelser i alla relevanta verksamheter?

Elevhälsan i Uppsala kommun arbetar med hedersrelaterat förtryck och våld. Den centrala elevhälsan har haft utbildning för skolssköterskor och skolläkare. I mars 2018 kommer alla kuratorer att få utbildning i ämnet.

Elevhälsan har utvecklat nya arbetsrutiner. Symptom på könsstypning kan vara magsmärtor, ryggsmärtor, smärtsamma menstruationer, psykosomatiska symtom eller för besvär från urinvägarna. Frånvaro vid idrottslektioner eller om eleven ofta avbryter lektionen för täta toalettbesök, kan uppfattas som ett varningstecken. Även hög skolfrånvaro och undvikande av vissa sociala sammanhang ska man vara observant på.

Det är rutin att elevhälsan söker upp och pratar med elever där det finns misstanke om att allt inte står rätt till. Det finns också en kunskap och kännedom om att medarbetarna på skolan har anmälningsskyldighet till socialtjänsten då oro finns om en elev. Rektorererna har ett ledarskapsansvar för elevhälsan.

Fortbildningsinsatser måste genomföras till fler yrkeskategorier i skolan.

Länsstyrelsen och Barnombudet i Uppsala har gjort informationsinsatser.

Hur ser samarbetet med polismyndighet och åklagarmyndighet ut när det gäller tvångsgifte, bortförande utomlands eller könsstypning?

Anmälan till både socialtjänst och polis ska ske om det finns misstanke. Polisen kopplar in åklagare.

Polisen i Region Mitt har beskrivit vilken omfattande utredningsverksamhet som krävs när frågor om hedersrelaterat våld utreds. Polisledningen har hög kompetens i frågeställningarna.

Hur ser samarbetet med regionen ut när det gäller frågor rörande hedersrelaterat förtryck och våld?

Det finns en bra struktur för den strategiska samverkan mellan kommunen och regionen genom samråd för hälso- och sjukvård. Men både Region Uppsala och Uppsala kommun efterlyser mer strategiskt samarbete.

Samverkan med region Uppsala sker idag främst via närvårdsarbetet där en plan finns upprättad kring barn och unga. De familjecentraler som Liljeforstorg och Gottsunda utgör en samverkan mellan BVC, förskola och Socialtjänsten som är mycket betydelsefull.

Regionen har antagit en handlingsplan mot hedersrelaterat förtryck och våld och precis som i kommunen finns det många verksamheter inte tycker sig ha ansvar. Därför pågår ett utvecklingsarbete för att höja kunskaperna. Folkvandvården har ett bra arbetssätt där de jobbat mycket generellt med att upptäcka våldsutsatthet.

Vid kvinnokliniken på Akademiska sjukhuset finns sedan 10 år tillbaks en mottagning som handlägger transkulturella frågeställningar hos såväl gravida som icke-gravida kvinnor och flickor. Här får omskurna flickor och kvinnor vård. De har också uppsökande arbete ute i länet och undervisar såväl somaliska familjer som vårdpersonal om förebyggande och kurerande insatser. Förutom klinisk verksamhet bedriver de forskning och utveckling, som gjort Akademiska sjukhuset till en världsledande aktör inom området kvinnlig könsstympning

Jag vill passa på att sammanfatta de ansvarsområden som finns i kommunen respektive i regionen.

ANSVAR KOMMUN OCH REGION

SKOLAN är en mycket viktig aktör. Skolverket ser det som ett arbete på tre nivåer, där skolpersonalen ofta behöver arbeta parallellt.

1. Att nå alla flickor och pojkar i skolan och deras föräldrar
2. Att upptäcka utsatthet hos flickor och pojkar
3. Att ge stöd och skydd i akuta situationer

De två första nivåerna, som handlar om det främjande och förebyggande arbetet, är i högsta grad centrala för skolan. Här kan skolan göra åtskilligt för att stärka elevers psykiska hälsa och också tidigt skapa förtroendefulla kontakter med föräldrar. Den tredje nivån att ge stöd och skydd i akuta situationer, handlar om att skolan ska uppmärksamma barn som far illa och anmäla detta till socialtjänsten.

SOCIALTJÄNSTEN har enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, ett tydligt ansvar för att ge stöd och hjälp till dem som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck (5 kap. 11 § SoL) men trots detta får inte alltid de utsatta det stöd och den hjälp som de behöver och har rätt till. Både socialtjänstlagen och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ger stora möjligheter att stödja, hjälpa och skydda de som är utsatta för hedersrelaterat våld. För att detta ska fungera i praktiken är det viktigt att personal inom socialtjänsten har kunskap om denna typ av våld. Utgångspunkten för arbetet måste alltid vara att aldrig göra avkall på de utsattas rättigheter, oavsett om de är barn eller vuxna.

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN har ansvar för att se till att personer som har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck får det stöd och den vård och behandling som de behöver. Detta omfattar även flickor och kvinnor som är könsstympade och har behov av vård av den anledningen. Hälso- och sjukvården har en viktig roll i att upptäcka och uppmärksamma våldsutsatthet samt för att de som utsatts för våld erbjuds vård. Hälso- och sjukvården kan även hänvisa utsatta personer till stöd- och hjälpinsatser från andra aktörer, som till exempel socialtjänsten.

UNGDOMSMOTTAGNINGAR OCH ELEVHÄLSA har en viktig roll både för att uppmärksamma barn och unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och för att ge stöd åt dem. Liksom för alla annan hälso- och sjukvårdspersonal (och andra personalgrupper) gäller anmälningsskyldigheten till socialtjänsten vid misstanke om att ett barn eller en ungdom under 18 år far illa. Det är viktigt att signalera att det finns kunskap och

medvetenhet om frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck – och att förmedla att det finns hjälp och stöd att få. Detta kan bland annat göras genom att sätta upp informationsmaterial eller genom att ta upp det i uppsökande verksamhet, om det finns sådan.

Jag vill därmed tacka för frågorna och möjligheten att lyfta dessa viktiga frågor i debatten.

Maria Gardfjell (MP)
Kommunalråd